

3

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston esitys kaupunginhallitukselle Porvarinlahden etelärannan luonnonsuojelualueen perustamisesta

HEL 2024-004169 T 11 01 04

Esitysehdotus

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Porvarinlahden etelärannan luonnonsuojelualueen perustamista.

Esittelijän perustelut

Hakemus Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Porvarinlahden etelärannan luonnonsuojelualueen perustamiseksi.

Suojelun perusteet ja tarkoitus

Helsingin kaupungin luonnonsuojeluohjelmassa 2015 - 2024 (https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/asuminen-ja-ymparisto/luonto/Luonnonsuojeluohjelma_uusin_2021.pdf) on esitetty luonnonsuojelualueen perustamista Porvarinlahden etelärantaan. Luonnonsuojeluohjelmassa suojelun tarkoituksiksi on määritelty kasvistoltaan ja eläimistöltään arvokkaan metsä- ja ranta-alueen säilyttäminen, metsäisen suojavyöhykkeen säilyttäminen sataman ja lintuvesialueen välissä, lintuvesialueen suojeluarvojen turvaaminen sekä Natura 2000 -alueen toteuttaminen luonnonsuojelulla.

Suojeltavaksi esitettävällä alueella täyttyvät luonnonsuojelulain 43 §:ssä mainitut luonnonsuojelualueen perustamisen yleiset edellytykset: "alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö, luontotyyppi tai ekosysteemi", "luontotyypin tai eliölajin suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen sitä vaatii", "alueella on erityistä merkitystä luontotyyppien tai eliölajien mahdollisuuksille sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin" sekä " alueella on erityistä maisemallista arvoa". Suojelulla turvataan erittäin uhanalaisiksi luokiteltuja luontotyyppejä. Perustettavan luonnonsuojelualueen kohdalla sijaitsee muinaismuistolain (295/1963) perusteella rauhoitettu kiinteitä muinaisjäänköksiä: Tukikohta I:4 (Niinisaari) sekä geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde kalkkipitoinen kallio (louhos).

Alueen sijainti ja rajaus

21.11.2024

Alue sijaitsee Vuosaaren sataman pohjoispuolella rajoittuen Porvarinlahteen. Alueeseen kuuluu osa Porvarinlahden vesialueesta sekä suurin osa sataman ja rannan välissä olevasta metsäalueesta. Porvarinlahden kuuluu valtakunnallisen lintuvesiensuojeluohjelman alueisiin, ja on osa Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien Natura 2000 -aluetta.

Helsingin kaupungin luonnonsuojeluohjelmassa 2015 - 2024 suunniteltua rajausta on tarkistettu suojelun valmistelussa. Rajausperusteina on käytetty luontotyyppien luonnontilaisuutta, kiinteistöjen rajoja, uhanalaisten lajien esiintymisalueita, vuokrasuhteita sekä asemakaavoitusta. Aluetta rajattiin laajemmaksi kuin luonnonsuojeluohjelmassa 2015 - 2024 alueen eteläosassa sijaitsevan arvokkaiden luontotyyppien yhtenäistämisten takia ja pienennettiin pohjoisessa Tryvikin peltojen ja jakamattoman vesialueen osalta.

Suunnitellun luonnonsuojelualueen pinta-ala on 49,11 ha.

Luonnonsuojelualueen rajaus on esitetty liitteenä 1.

Valmistelu

Helsingin kaupungin ympäristönsuojelu ja ohjaus -yksikkö tilasi Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä Porvarinlahden etelärannan kasvillisuus selvityksen 2003 ja Mustavuoren–Porvarinlahden kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen 2021. Aikaisemmin on selvitetty läheisen Östersundomin lintuvesien kasvillisuutta, kääpien esiintymistä alueella sekä ensimmäisen maailmansodan aikaisia maalinnoituksia. Putkilokasvi- ja luontotyyppitietoa täydennettiin hoito- ja käyttösuunnittelun aikana.

Luonnonsuojelualueen perustamisesityksestä, yleisötilaisuudesta ja kannanoton jättämisaajasta ilmoitettiin sähköpostiviestinä Helsingin luonnonsuojeluyhdistykselle (Helsy ry), Helsingin Seudun Lintutieteelliselle Yhdistykselle (Tringa ry), Pro Uutela ry:lle, Rastihaukat ry:lle, Maastopyöräilijöille ja Vuosaari-seura ry:lle.

Kooste kannanotoista perustettavaan luonnonsuojelualueeseen on esitetty liitteessä 3.

Perustettavaan luonnonsuojelualueeseen on valmisteilla hoito- ja käyttösuunnitelma.

Kiinteistötiedot ja omistus

Tuleva luonnonsuojelualue sijaitsee yhdeksällä Helsingin kaupungin omistamalla kiinteistöillä 91-417-5-27 Labbas, 91-417-2-4 Tryvik, 91-417-2-22 Nikus, 91-417-2-19 Tryvik 1, 91-417-1-64 Heikas, 91-417-7-

21.11.2024

19 Skällviken, 91-54-9909-6 Porvarinlahti ja Kalkkisaarenselkä, 91-54-9903-75 Käärmeniemen puisto ja 91-435-2-161 Postlars.

Lainhuutotodistukset ovat esityksen liitteenä 2.

Kaavoitus ja muut aluesuunnitelmat

Porvarinlahden etelärannan perustettava luonnonsuojelualue sisältyy asemakaavaan 10640. Helsingin yleiskaavassa 2016 perustettava luonnonsuojelualue on merkitty virkistys- ja viheralueeksi.

Korvaus

Helsingin kaupunki ei hae korvausta luonnonsuojelualueen perustamisesta.

Luonnon monimuotoisuus

Luontotyypit ja kasvillisuus

Porvarinlahden etelärannan alue on luonnonoloiltaan huomattavan monipuolinen. Alueella on vesi- ja rantaluontotyyppien lisäksi reheviä rantalehtoja, iäkkäitä kuusivaltaisia lehtoja, kalliomaaston painanteeseen syntynyt lehtokorpi sekä männikköisiä kalliialueita ja pieniä avokallioita. Ranta-alueet ja Skillbertin niemi kuuluvat Porvarinlahden lehdot, luhdet ja vesialueet -nimiseen Helsingin luontotietojärjestelmän arvokkaaseen kasvillisuus- ja kasvistokohteeseen. Porvarinlahden lehtokorpi ja Skällvikenin talonpaikka muodostavat omat arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteensa. Suunnittelualueen metsät ovat arvoluokan I kääpä- ja orvakkakohde (Porvarinlahden eteläranta). Alueella on myös useita arvokkaaksi tunnistettuja metsäkohteita, jotka täyttävät METSO-ohjelman sekä I- että III-luokan valintakriteerit.

Merkittävä lajisto

Porvarinlahden vesialue rantaluhtineen muodostaa arvoluokan 1 linnustokohteen (Porvarinlahti 91). Arvokkaimpina pesimälajeina mainitaan esimerkiksi lapasorsa, tukkakoskelo, silkkiuikku ja luhtakana. Rantalehtojen linnustoon kuuluvat mm. vaarantunut (VU) valkoselkätikka sekä harmaapäätikka. Alueella on sopivaa pesimäympäristöä kaikille em. kosteikkolinnuille.

Niinisaaren metsäalue on luontotietojärjestelmän arvoluokan 2 linnustokohde. Huomionarvoisina pesimälajeina mainitaan esimerkiksi vaarantunut (VU) pyy, harmaapäätikka ja erittäin uhanalainen (EN) hömötiainen. Alueen kytkeytyneisyys muihin metsäalueisiin on aineiston mukaan heikentynyt, mutta linnuston perusteella se toimii vielä.

Porvarinlahden perukka Tryvikin tilalta länteen on Helsingin luontotietojärjestelmän erityisen arvokas (arvoluokka I) viitasammakon lisääntymispaikka. Viitasammakoita on tavattu alueen rantaruovikoista.

Suunnitelma-alueen maa-alueet kuuluvat laajaan Mustavuoren eteläpuolelta Skillbergetiin ulottuvaan erityisen arvokkaaseen (arvoluokka I) matelija- ja sammakkoeläinalueeseen. Huomionarvoiseen lajistoon kuuluvat rantakäärme, kyy, vaskitsa ja rupikonna. Porvarinlahden ranta mainitaan ainoana alueena Helsingissä, missä rantakäärmeen voi tavata säännöllisesti. Alueella lienee joitain kymmeniä rantakäärmeitä.

Uhkatekijät

Alueen merkittävimpiä uhkatekijöitä on alueen kulumisen/tallaantuminen käytön lisääntyessä sekä luonnontilaisuuden menettäminen. Alueen virkistyskäyttö saattaa lisääntyä ja siihen liittyy myös uhkatekijöitä kuten roskaaminen ja kuluminen.

Alueen merenrannat ovat kasvamassa umpeen ja tämä on vaikuttanut luontotyyppin yksipuolistumiseen.

Ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat sekä niihin liittyvät ilmiöt (esim. hyönteistuhot) jotka saattavat aiheuttaa alkuperäisen lajiston vähenemistä.

Ehdotus rauhoitusmääräyksiksi

1. Yleiset rajoitukset

Alueella on kielletty:

- metsänhakkuut ja muut metsänhoitotoimet;
- elävien ja kuolleiden kasvien, kasvinosien ja sienien ottaminen tai vahingoittaminen;
- maa-aineksien tai kaivoskivennäisten ottaminen ja maa- ja kallioperän vahingoittaminen ja muuttaminen;
- ojien kaivaminen, vesien perkaaminen ja patoaminen;
- rakennusten, rakennelmien, teiden ja polkujen rakentaminen;
- tulenteko, telttailu ja muu leirytyminen;
- luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystäminen, tappaminen tai häiritseminen tai niiden pesien hävittäminen ja selkärangattomien eläimien pyydystäminen tai kerääminen;

- kaikenlainen muu toiminta, joka muuttaa alueen maisemakuvaa tai vaikuttaa epäedullisesti luonnonoloihin tai eliölajien säilymiseen;
- kaikenlaisten eläin- ja kasvinäytteiden keruu ilman ELY-keskuksen lupaa sekä
- koirien, kissojen ja muiden lemmikkieläinten irti pitäminen.

2. Liikkumisrajoitukset

Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi on kielletty:

- moottoriajoneuvolla liikkuminen, lukuun ottamatta alueen hoidon kannalta välttämätöntä liikkumista sekä
- pyöräily merkittyjen polkujen ulkopuolella.

3. Sallitut toimenpiteet

Edellä olevien määräysten estämättä alueella on sallittua:

- marjojen ja hyötysienien poiminta;
- haitallisten vieraslajien poistaminen maanomistajan luvalla;
- luonnonsuojelualueen rakennepiirteiden ja lajiston kartoittaminen;
- ELY-keskuksen hyväksymän hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen;
- virkistyskäytölle vaarallisiksi arvioitujen puiden ja niiden oksien ta-pauskohtainen poistaminen ELY-keskuksen suostumuksella siten, että järeiden puiden rungot (rinnankorkeusläpimitta yli 20 cm) jätetään lah-puiksi kasvupaikalleen tai sen läheisyyteen;
- tonttien, ulkoilureittien ja polkujen ylläpitoon ja turvallisuuteen liittyvät toimet;
- olemassa olevien ojien kunnostaminen sekä
- kunnallistekniikan kunnossapitoon liittyvät toimet.

4. Rauhoitusmääräyksistä poikkeaminen

21.11.2024

ELY-keskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen luonnon-suojelualuetta koskevista rauhoitusmääräyksistä, jos poikkeaminen ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta ja on tarpeen alueen luonnonhoidon, käytön tai tutkimuksen tai muinaismuiston hoidon kannalta.

Toimivalta

Hallintosäännön 16 luvun 2 §:n 1 momentin kohdan 12 mukaan ellei toimivallasta ole muutoin säädetty tai määrätty, kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto tekee esityksen kaupunginhallitukselle sellaisissa jaoston toimialaan liittyvissä asioissa, jotka kuuluvat kaupunginhallituksen tai valtuuston toimivaltaan.

Hallintosäännön 19 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan, ellei toisin ole säädetty tai määrätty, kaupungin puhevaltaa käyttää ja kaupungin esitykset ja lausunnot ulkopuoliselle antaa kaupunginhallitus.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Laura Walin

Lisätiedot

Virpi Karén, ympäristöasiantuntija, puhelin: 09 310 52280
virpi.karen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Porvarinlahden eteläranta rajaus_Liite
- 2 Kooste lainhuutotodistukset
- 3 Kooste kannanotoista LS

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano